

8. Burcher M., Whelan C. Social network analysis as a tool for criminal intelligence: understanding its potential from the perspectives of intelligence analysts. *Trends in Organized Crime*. 2018. Vol. 21, No. 3. P. 278–294. URL: <https://doi.org/10.1007/s12117-017-9313-8>.

9. Kriegler A. Using social network analysis to profile organised crime : Policy Brief 57. *Pretoria : Institute for Security Studies*, September 2014. 8 p.

Тарасенко Ілона Валеріївна,
начальник відділу кримінального аналізу
Головного управління Національної
поліції в Кіровоградській області

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Злочинність як виклик суспільству потребує не лише рішучих дій, але й застосування новітніх методів для ефективного протистояння правопорушенням. Це пов'язано з тим, що професійна злочинність не є статичною. Вона динамічно розвивається на стрімкій інноваційній основі, що спричиняє виникнення нових способів і видів злочинів, а також модифікацією старих.

Як приклад, можна навести те, що злочинні угруповання, які діють організовано, володіють великими ресурсами, здатністю до швидкого адаптування та високим рівнем організації, що робить їх вкрай складними для розкриття та припинення їхньої діяльності. У зв'язку з цим, роль кримінального аналізу набуває дуже актуального значення в боротьбі, в тому числі, з цією формою злочинності. Одним із таких інструментів є кримінальний аналіз, який набуває все більшої актуальності в контексті розкриття та розслідування злочинів.

Основоположною базою для дослідження використання кримінального аналізу є праці таких вітчизняних науковців, як: С. В. Албула, О. М. Гончарука, О. М. Зайця, К. Ю. Ісмайлова, І. П. Катеринчука, О. Є. Користіна, В. В. Моца, В. А. Некрасова, Е. В. Рижкова, Н. П. Свиридюк, І. А. Федчака й та інших авторів.

Водночас, попри наявні праці вчених, відсутні комплексні дослідження, пов'язані з проблематикою використання

кримінального аналізу в системі Національної поліції України, а тому дослідження цього аспекту видаються необхідними для можливого вдосконалення.

Кримінальний аналіз – це специфічний вид інформаційно-аналітичної діяльності, що полягає в ідентифікації та максимально точному визначенні внутрішніх зв'язків між інформацією (відомостями, даними), яка стосується злочину, та будь-якими іншими даними, отриманими з різних джерел. Цей вид діяльності включає використання таких зв'язків в інтересах проведення оперативно-розшукових і слідчих дій, а також забезпечення їх аналітичною підтримкою [1, с. 16–17].

Роль кримінального аналізу полягає у сприянні розкриттю кримінальних правопорушень шляхом забезпечення правильної оцінки доказів та вироблення ефективних стратегій дій для правоохоронних органів і слідчих. Кримінальний аналіз використовується для вдосконалення методів розслідування, розвитку профілактичних заходів і вдосконалення кримінальної політики на різних рівнях влади. Науковий підхід до кримінального аналізу передбачає застосування різноманітних методів, включаючи статистичний аналіз, кримінологічні дослідження, психологічний профілінг і профілювання та технології обробки даних. Відповідно, кримінальний аналіз є ключовим інструментом в розкритті злочинів, забезпеченні справедливості та підтримці правопорядку в суспільстві.

Під час проведення кримінального аналізу з тимчасовим доступом до інформації про зв'язок, оперативні підрозділи здійснюють цілеспрямований пошук, виявлення, фіксацію, вилучення, впорядкування, аналіз та оцінку кримінальної інформації. Також, займаються її обробкою, передачею та реалізацією. Метою збирання та аналізу цих масивів даних є створення та перевірка гіпотез і висновків щодо минулих, теперішніх і майбутніх протиправних дій. Це включає опис структури та сфер діяльності злочинних груп, а також надання керівництву чіткої інформації, яка стосується оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій.

Загальновідомо, що кримінальний аналіз є інтелектуальною діяльністю працівників правоохоронних органів, яка спрямована на пошук, перевірку та оцінку інформації важливої для розкриття та

профілактики злочинів. Якісний кримінальний аналіз вимагає інформації, яка відповідає критеріям актуальності, важливості, повноти, корисності та безперервності.

В системі Національної поліції України кримінальний аналіз забезпечується Департаментом кримінального аналізу Національної поліції України, який функціонує відповідно до наказу Національної поліції України від 29.12.2019 № 1354 «Про затвердження Положення про Департамент кримінального аналізу Національної поліції України» (зі змінами), розробляє, впроваджує та застосовує нові методи та напрями здійснення кримінального аналізу, спрямовані на підвищення ефективності протидії злочинності та є уповноваженим структурним підрозділом Національної поліції України з проведення, організації та координації інформаційно-пошукової та аналітичної роботи, спрямованої на збір, оцінку та реалізацію інформації, у тому числі інформації з обмеженим доступом, шляхом надання її уповноваженим органам (підрозділам) для вжиття заходів відповідно до їх компетенції, оцінювання ризиків, а також використання її для забезпечення виконання функцій, покладених на поліцію [2].

Основними завданнями департаменту кримінального аналізу є: організація та здійснення інформаційно-аналітичної діяльності для реалізації повноважень поліції; визначення стратегічних напрямів роботи, шляхів розвитку кримінального аналізу в діяльності органів та підрозділів поліції; забезпечення взаємодії та координації діяльності органів (підрозділів) поліції у сфері кримінального аналізу, а також збір, оброблення, узагальнення та аналіз інформації з метою протидії злочинності; забезпечення формування та підтримка функціонування автоматизованих інформаційних систем, що утворюються в процесі здійснення оперативно-розшукової та аналітичної діяльності; у межах компетенції, відповідно до вимог міжнародного та вітчизняного законодавства, приймає участь у здійсненні інформаційної взаємодії з правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями [2].

Треба також відмітити, що кримінальна аналітика, за умови отримання правильних завдань та ефективного використання її потенціалу, виступає головною зброєю в арсеналі правоохоронних органів. Збір, аналіз і поширення аналітично

опрацьованих даних забезпечують набуття правоохоронними органами знань, необхідних для нейтралізації будь-яких проявів злочинності або запобігання їм.

Діяльність аналітиків з підготовки аналітичних продуктів передбачає дослідження інформації та даних, отриманих з різноманітних джерел за визначеним алгоритмом, який характерний для усіх рівнів аналітичних досліджень. Цей алгоритм називають аналітичним процесом, і він складається з таких етапів: формування аналітичного завдання, збирання відомостей, їх оцінювання, накопичення та збереження (упорядкування), інтеграція та візуалізація для проведення аналізу, підготовка висновку, оцінка висновку, поширення (доведення продукту аналітики замовникові). Під час проведення аналітичного процесу для отримання аналітичного продукту можуть застосовуватись різні методи: аналіз взаємозв'язків, аналіз злочинних мереж, аналіз телефонних з'єднань, аналіз подій, аналіз дій, аналіз обігу (руху), аналіз фінансових транзакцій, порівняльний аналіз справ, аналіз злочинних моделей (серій), картографування криміногенної інформації (ГІС), статистичний аналіз злочинів, SWOT аналіз, аналіз ризиків, PEST аналіз; SOCTA, OSINT, аналіз злочинних моделей, аналіз тенденцій тощо. Результати аналітичного дослідження виражаються у вигляді письмових аналітичних звітів, досьє на фізичну або юридичну особу, об'єкт (предмет), організовану групу чи злочинну організацію, подію, профілів, аналітичних орієнтувань та інших аналітичних документів (довідки, інформаційні зведення, аналітичні огляди).

Кримінальний аналіз спрямований на підтримку діяльності із правозастосування. Продукти кримінального аналізу формують платформу для організації діяльності поліції, керованої аналітикою (продукти кримінального аналізу слугують основою побудови організації і тактики діяльності поліції за новою філософією – переходу від реактивних методів діяльності поліції – реакції на кримінальну подію, до проактивних – коли діяльність поліції керується продуктами аналізу закономірностей і тенденцій, які ідентифікуються у кримінальному середовищі). Під поняттям «проактивність» слід розуміти вжиття заходів щодо проблеми чи ситуації з наміром усунути або пом'якшити її наслідки. Організація діяльності поліції, керованої аналітикою, означає методологію планування та управління діяльністю поліцейської роботи, завдяки якій продукти аналітики

виступають основою для визначення пріоритетів, стратегічних та оперативних цілей в галузі попередження і припинення злочинності та інших загроз безпеці. Це дає змогу обґрунтовано розподіляти ресурси із урахуванням напрямів і сфер активності серійних злочинців, організованих злочинних угруповань та кримінального середовища.

Отже, кримінальна аналітика передбачає насамперед виявлення, визначення пріоритетності для втручання у злочинну діяльність з метою «мінімізації ризику» для суспільства.

Список використаних джерел

1. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.

2. Про затвердження Положення про Департамент кримінального аналізу Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 29.12.2019 р. № 1354 (зі змінами).

Темрієнко Валерій Дмитрович,
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів ННІ № 2
Харківського національного університету
внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА АНАЛІТИКІВ ДЛЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

Еволюція безпекового середовища у фазі інтенсивного воєнного стану та глобальної цифровізації докорінно змінює архітектуру правоохоронної діяльності. Сучасний етап характеризується не просто збільшенням, а експоненційним зростанням обсягів неструктурованих даних, які безупинно генеруються як у фізичному, так і у віртуальному просторах. У цих складних умовах оперативні та слідчі підрозділи неминуче стикаються з проблемою «інформаційного перевантаження», коли критично важливі докази можуть загубитися у терабайтах цифрового шуму. Саме тому стратегічним пріоритетом державного рівня стає підготовка фахівців нової формації,